

Jegyzetek

1. Vö. Lev Sesztov: DOSZTOJEVSZKIJ I NITSE. FILOSZOFIJA TRAGEGII. Sz. Peterburg, 1903. 54.
2. Fehér Ferenc: AZ ANTINÓMIÁK KÖLTŐJE. DOSZTOJEVSZKIJ ÉS AZ INDIVIDUUM VÁLSÁGA. Magvető, 1972. 85–86.
3. Például akkor, amikor elhatározza, hogy nem megy el a Zverkov tiszteletére rendezett búcsúvacsorára: „Magától értetődik, nem szabad elmenni; természetesen köpnöm kell az egészre. Hát köteleztem én magam, vagy mi?... De hát éppen azért dühöngtem én, mert biztosan tudtam, hogy elmegyek, csak azért is elmegyek; éspedig minél tapintatlanabb, illetlenebb az, hogy odamegyek, annál inkább megyek.” (727.) Ugyanígy irracionálisan, tudniillik saját legjobb belátása ellenére cselekszik, amikor nem hagyja ott a vacsorát, bár arra a következtetésre jut, hogy mindjárt, „ebben a pillanatban fel kell állni az asztal mellől, fogni a kalapomat, és egyetlen szó nélkül, könnyedén elmenni... Természetesen maradtam”. (736.) A FELJEGYZÉSEK AZ EGÉRLYUKBÓL című kisregényt DOSZTOJEVSZKIJ MŰVEI. KISREGÉNYEK ÉS ELBESZÉLÉSEK. Magyar Helikon, 1973. I. k. alapján idézem.
4. Hegel: A JOGFILOZÓFIA ALAPVONALAI. Akadémiai, 1983. 156.
5. Hegel: ESZTÉTIKA. (Rövidített kiadás.) Gondolat, 1974. 378.
6. Lukács: BALÁZS BÉLA: HALÁLOS FIATALSÁG. In: IFJÚKORI MŰVEK. Magvető, 1977. 684., ill. 686.
7. Paul Ricoeur: DIE INTERPRETATION. EIN VERSUCH ÜBER FREUD. Suhrkamp, 1969. 68. Ricoeur természetesen nem Dosztojevszkijről és Hegelről, hanem a szimbólum hermeneutikájának két lehetséges irányáról szól. Ám ha a „jelentés egybegyűjtésének” Hegel az egyik reprezentív alakja, a „kétely hermeneutikája” kapcsán Nietzsche, Freud és Marx mellett Dosztojevszkij is joggal megemlíthető.
8. Nietzsche: ZUR GENEALOGIE DER MORAL. Ph. Reclam, Stuttgart, 1988. 48.
9. Nietzsche: A TRAGÉDIA SZÜLETÉSE, AVAGY GÖRÖGSÉG ÉS PESSZIMIZMUS. Európa, 1986. 153.
10. DOSZTOJEVSZKIJ MŰVEI. KISREGÉNYEK ÉS ELBESZÉLÉSEK. Magyar Helikon, 1973. II. k. 670–671.
11. Az autonóm monológot, valamint az énelbeszélés különböző formáit illetően vö. Dorrit Cohn „ÁTTETSZŐ TUDATOK” c. írását. In: Thomka Beáta (szerk.): AZ IRODALOM ELMÉLETE II. Jelenkor–JPTE, 1996. 81–193.
12. SÄMTLICHE WERKE. (Szerk. Arthur Hübscher.) Wiesbaden, 1947. VI/2. 468–469.
13. Søren Kierkegaard: A SZORONGÁS FOGALMA. Göncöl, 1993. 145.
14. Uo. 150.
15. Uo. 146.
16. Uo. 149.

Darányi Sándor

AKARTUK EZT A LUTRIT

Sajnálom, hogy hangosan gondolkodtam.
Sajnálom, hogy sajnálom. Gondolkoztam
Rajta, és röstellem: így beléd estem,
Mint egy kaszába, légybe a levesben –
Miket beszélek – ó, hiszen tudod.
Te túléled. Én belepusztulok.

A kettő bennem hol vonz, hol taszít,
Sáncol, pörög, sarkít és változik?
Holnapra próbálják meg talpra állni?
Holnaptól úgysis kezdhetsz egybelátni?
Nem érdemlem meg a kíváncsiságod.
Ja, és gyűjtöm a töltőtollakat.

Keresem a viszonyítási pontot,
A Bergman-filmeket,
Hátha elárulják, régi dalok,
Milyenek az itteni emberek.
Ne nézz. Pillád ne simogassa arcom.
És ne lásd, milyen szétesett.

Ne jöjj közel. Ne láss ilyen hasadtan.
Hadd hidd: ki voltam, leszek, mert vagyok.
Egyszerű minden, épp csak bonyolult.
S még nem igaz attól, hogy nem hagyod.
Álom a tervrajz, mely hozzád terelt,
Élettől életig? Honnan tudod,
Hogy én voltam az igazi? De hát
Akartuk ezt a lutrit mind a ketten,
Ezért születél. És ezért születtem.

SZABÁLYTALAN (PISZE) SZONETT

A gondolatból szó lesz, tett belőle,
Szokás a tetteből, jellem a szokásból.
Nincs mentség arra, ami meg se történt,
Csak képzeletben folyton, ám ruhástól...
Nem tudom, mire jók a szép szavak,
S kik játékosak, miért játszanak,
Mert a ponty se örül, mikor a tóból
Felvetődik, fulladva darakórtól!
Csak annyit tudok: kellene a béke,
De bicskám rég beletört az egészbe:
Sorsunk előtör, rombol és tarol.
Te benne vagy. Én mindenütt sehol.